„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторницом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 86. У Новом Саду у среду 6. (18.) јуна 1884. ГОДИНА XIX.

ПОЛИТИКА „КАТОЛИЦИЗМА“ У — БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

IX.

У државнијем одлучујућијем круговима у Бечу бјеше одлучено још прије прелаза окупационе војске преко савскога моста, да у првој линији треба рачунати са најснажнијом чињеницом у грађанском животу поданика султановијех у Босни и Херцеговини. Тај еминентан чинилац у Босни и Херцеговини није нико други до народ српски. Мудри државници аустријски умиједоше познати снагу свијести вијерске и народносне у српском народу босанско-херцеговачком. Али не умиједоше ни приближити се правој мудрости, како да се том свијешћу народа српскога окористе на цијел даљега продирања на исток преко српскијех покрајина Босне и Херцеговине. Народ српски очува ту своју свијест у непојмљивој снази, каквом снагом изађе пред аустријскога генерала окупатора. Је ли онда мудро било одма у првом моменту окупационе моћи задирати у то најосјетљивије чувство народа српскога у Босни и Херцеговини? А знаду још и данас са тешкијем болом приповиједати чак и дјеца српска по Босни и Херцеговини, како им моћна „kršćanska“ владавина оће да утре вијеру прадједовску и народност српску. И у тој мисли аустријске римокатоличке пропаганде одпочеше најпрво служити вијерни синови јединоспасавајуће цркве, суплемена нам браћа Хрвати. Генерал окупатор племеном Хрват, осврнувши се у не давну прошлост на дело католичења српскијех ускока по Хрватској, од којијех му и отац потјече, унесе у главу, којом одпоче у први час барем неограничено да влада са рајом српском по Босни и Херцеговини, да ту огољелу рају врло лако покатоличити може! Мисао државника аустријскијех, какву скриваше у себи политичка тактика генерала Филиповића и његовијех чиновника према Србима у Босни и Херцеговини, није друга, до мисао: да се Срби као најважнији елеменат у запосједнутијем покрајинама у својијем вјерскијем предрасудама ослабе, па онда са римокатоличком вјером, у којој бјеше крштен Стјепан Немања I., измире. Па по сретно изведеном том делу измирења, као првом, које мора да претече сву даљу војено политичку акцију аустријску на истоку, може се онда не само лако и без сметња управљати судбином Босне и Херцеговине као најзгоднијих покрајина за продирање на исток, него се онда тек отвара сигуран и лак пут аустријској освојачкој државној мисли све до Салоника. С Турцима је онда лак и брз рачун. Јер ти босанско-херцеговачки Турци, који и онако непотекоше из крила Турака, него одпадоше са њедара хришћанскијех Србаља, остају онда осамљени и долазе тијем положајем у процијеп: или се покрстити, па живети и даље у својој златној домовини, — или остати вијерни мухамедовском барјаку, па онда напустити коначно мисао на даљу егзистенцију у тој својој богатој домовини и селити се пут истока — пут Азије, те најсигурније колијевке мухамедовске мисли.

Мисао „католичења“ одведе окупатора Филиповића у оне недостиживе сфере, из којијех најокрутнијем средствима затираше у Срба по Босни и Херцеговини њихово најсветије народносно и вијерско чувство. Сам он мораше у часу, када понирашe у душу своју католичку, грозити се од тијех насиља, каква пред толикијем просвећенијем свијетом почини на Србима босанско-херцеговачкијем, служећи једино идеји римокатолицизма, у којој се ни он још сасвијем стоплио није. — Римокатолички „Хервати“ пак пљескаху од заноса над тако сретно напредујућом римокатоличком мисли по запосједнутијем и новијем покрајинама хрватскијем! „Obzor“ ондашњи не може већ да прима врло учестане гласове о покрштењу сада овога, сада онога не католика босанско-херцеговачкога. А у једном чланку о пословима окупационе војске у запосједнутијем покрајинама рече „Обзор“: „Ovo, što sada radi c. kr. vojska u zaposjednutijem pokrajinama, služiće u povijesti austrijske monarhije kao najsigurniji početak proširavanja njezine moći na istok slavenski, pa potom i kao začetak velikoga povijestničkoga dela izmirenja pravoslavne slavenske braće sa svojom rimokatoličkom na slavenskom jugu.“ Овај је чланак написан у Сарајеву, а мал те не у конаку новога великога кајмакама над запосједнутијем покрајинама Босном и Херцеговином. Друге новине, писане хрватскијем пером, а аспириране моћном идејом римокатолицизма, без које се звонимирови моћни потомци ни замислити не могу — и да не спомињем, када још наведем „katoličku Dalmaciju“, која је „римокатолицизмом“ надкрилила „бећаризам“ „Турскога народа,“ и која у ове двије речи издаде сву окупациону мисао аустријску: „Sada je došla hora da rimokatolička sveta crkva uz moćnu narodnosnu najdrevniju hrvatsku misao zalazi pobedonosno u pokrajine slavenske na istok, koje su od vjekova njojzi i pripadale, ali koje je samo moć lažnoga bizantinizma podpomažući neku na štetu „drevnoga i velikoga hrvatstva“ izmišljenu srpsku narodnosnu ideju, koju prihvatiti moradoše dalji potomci rimokatolika Nemanje I.“

Но државни рачуни Мађара не допустише да се даље заиграва хрватска шовинистичка мисао над запосједнутијем покрајинама. Мађари, који као на зеницу своју пазе на развој политички у Босни и Херцеговини, не допуштају ван преко мртвијех лешина својијех, да у створенијем повољнијем приликама залази у султанову Босну и Херцеговину други који господар осим њих, којијем и по повијести и по положају своме да свакако и најпрво припадају те богате земље те које свијет ни познао не би, да нијесу васколикијем животом својијем у сфери политике Угарске. Те ти рачуни баш у наточ бечкој политици, сметоше даљу могућу акцију Филиповићеву на потискиванијем Србима по Босни и Херцеговини. И тако дакле дођоше Мађари у тај сигуран и ненадан положај, да Србима у помоћ прискочише и да их избавише од најгрозније мисли, каква кадра бјеше подстицати јаднога покатоличеног Србина, да онако бездушно гуши православно и народносно чувство у јадне раје српске! Будимпештанска мајорита у крунином савјету уклони дакле генерала Филиповића из Босне и Херцеговине. А с генералом окупатором онемогући сасвијем даљу политичку акцију пионера велике државне мисли Хрватске у запосједнутијем покрајинама. Али ти рачуни мађарски не уклонише из Босне-Херцеговине моћнијех и по свој земљи расутијех пропагатора римске јединоспасавајуће цркве. Јер та „света чета“ одпочиње канда најсигурније обилати свој рад под владавином војводе виртембершкога. Споменух напријед како се у двору покровитеља политике католицизма у Босни и Херцеговини, надвојводе Албрехта мишљаше у ствари постављања домаћега сина босанскога на столицу митрополита босанско-херцеговачкога. Мисао та у главама моћнијех заштитника католичке идеје, бјеше у пола изведена, када нађоше у сред огољеле раје српске сина такога, коме се може без ризика по државну освојачку акцију повјерити то најважније и највише достојанство црквено у Босни и Херцеговини. Митрополит Сава Косановић изгледаше пред државницима бечкијем згодна личност за тај високи сан црквени највише с тога, што ће тај херцеговачки сиромашни син као обичан поп преокупиран сјајном мишљу о своме промакнућу у тако високо достојанство и о својој према до сада недостиживо сјајној материјалној екзистенцији, одведен бити из праве своје мисли, којом утицаше до сада у тешку судбину народа, са чијијех је њедара одпао, у мисао, којом ће морати служити државнијем интенцијама. С тога даје висока и моћна окупаторска владавина толику дотацију а и доста одријешену моћ духовне управе новоме српскоме митрополиту. С тога се стављају на расположење новоме митрополиту и сва најмогућнија државна средства, да свој високи црквени и државни уплив може у народу и у земљи вршити најподпуније. Но у томе ће послу тек да се љуто преваре мудри државници католичке окупаторке. Споменух у предзадњем чланку, како митрополит католички у Сарајеву пренесе у договору наравно са моћнијем католичкијем протекторима акцију чисто религиозну из сфере црквенске у обичан социјалан живот. Зла мисао мора наићи на свога правога противника баш онђе, ђе се и не нада.

Таке судбине бјеше и ова мисао сарајевскијех пропагатора римскијех. Она баш у социјалном животу, међу грађанима сарајевскијем пропаде скоро прије него што и постаде. Јер је обнажену, каква је, предусрете не само презир, него и гњев праведан православнијех Срба, ради којијех управо та римокатоличка мисао таком моћи и зађе у српске покрајине Босну и Херцеговину. Митрополит Сава Косановић постаде у социјалном животу, на који се натиснуше свом снагом паклена духа и емијера језуита римски по Босни и Херцеговини, најмилији и најсигурнији нишан праве мисли језуитске. Због земљишта, на коме би се имала подигнути српска-црквена зграда богословска на најлепшем мјесту у Сарајеву, распали се осветљиви гњев у пакленијех потомака лојолинијех и они пођоше одлучном моћи, да Србе помуте. А када збиља успиједоше у томе најновијем подузећу, и када виђоше прве трговце српске у Сарајеву, да на свога владику душмански устају, онда пођоше и даље. На балу нотабилитета сарајевскијех год. 1883. извргоше католици са својијем арцибискупом очитом руглу митрополита српскога Саву. То бјеше почетак праве акције. А сада требаде изазвати нешто што би се и преко граница Босне и Херцеговине о „глупијем Власима“ „шизматицима“ чути могло! — Но то баш, да одма речем, посијече те моћне мисионаре католичке. Па ајде да видимо. — Језуити босанско-херцеговачки, да свијем могућијем средствима извојују себи побједу над православнијем српскијем живљем по Босни и Херцеговини, не прегнуше ни од средства, да Србе уздижу једнога против другога, да их помућују у обичном њиховом животу, да их застрашују моћном окупационом мишљу, која их најпрво мора прогонити ако не слушају гласа византизмом угушиване савијести и не пригрле своју од старина јединоспасавајућу цркву! А да је томе тако, мораде гроф Марошевски заогрнут плаштем државнога ауторитета позвати српскога православнога митрополита Саву Косановића на унију. Ма да мудри и обзирни до крајње мијере, овђе се љуто преварише господа пропагатори „јединоспасавајуће црквенске мисли“. Мудри људи почињу посао важан у згодно вријеме, у околностима повољнијем, када рачунају добро све сметње, које би даљем извађању тога посла на путу стајати могле; рачунају особито и са чиниоцем, на кога се тај посао као на предмет свој

ЛИСТАК.

КОД ПРОТЕ РУСКОГ.

(Помен и сећање од год. 1857—1866.)

(Свршетак.)

Прота Михаило Рајевски беше човек узорита стаса и облика — једном речи, што но кажу по туђински: импозантна личност.

Ко га је год видео и поближе познао — пазио га је и поштовао са лепих врлина му и красног и достојанственог понашања у свакој прилици.

Главе дивна кроја, лица леполика ал у свем мушкога, више умиљата него-л строга. Ниси лако могао видети у Бечу ни налик кога на тог узоритог и стаситог човека; казиваху ми Руси, како је и међ Русима једва пара му било — у свем и свачем беше прота Рајевски диван на погледу, где се год појавио.

Кад је куд из куће излазио, није носио мантије ни икаквог свештеничког обележја, већ ишао у обичном руву грађанском, па и у том оделу импоновао је сваком, кога је видео!

Сликар неки на гласу, дође у Беч својим послом, па спази на улици проту Рајевског, сав очаран и занесен појавом његовом, пође за њим узастопце, док напослетку не допрати га онако крадом и до куће, у којој прота становаше у трећем кату; у првом и у другом беше удешена и намештена поменута капела руска*) царског руског посланства у Бечу.

На уласку разбере сликар од домара и дверника, ко је и шта је тај необични човек, који га онако на улици занесе стасом и обликом својим. С места упути се горе проти у стан, пријави му се и прикаже, па га стане, што лепше умеде молити, док га не намоли, да га може насликати бојама.

И насликао је тај сликар проту Рајевског заиста дивно и сасвим уметнички — па кад је слику зготовио, поклони је проти за уздарје, што му је седио да га наслика и прилике му дао тим необичној студији сликарској!

У наговештеној кући, у стану свом примао је прота Рајевски и лепо дочекивао сваког, ко би му кад у походе дошао. Сваке недеље пак био је по један дан одређен, кад му је доћи могао и незван свак знанац и пријатељ му. И долазише му у тај дан Словени без разлике, по највише људи на гласу које са свог достојања ил' службе, које чувени и припознати са свог рада књижевног ил' којегод врсте уметничке — па бејаше том приликом чешће и Несловена виђенијих међ виђенији. Нас Србе примао је као род рођени а особито млађи нараштај српски, који беше тамо у Бечу на великој школи.

То су били дивни састанци и поседак у дружини одабраној, каквих је мало било и тад и после у Бечу!

С вечера бисмо му поиздолазили, па руски чај пијући и, ком је воља била, најлепши дуван пушећи, провађали бисмо се тако, до неко доба ноћи — у лепом разговору братимском, ко говорио руски, ко француски, а понајвише међу собом немачки. С нами је прота најрадије разговарао се српски — а знао је језика нам врло лепо и познавао нам књижевност нашу и народ боље нег и многи Србин. Ту је пала многа дивна реч и красан обавештај међусобни словенски и подстак на много и много лепо дело братимско.

Кад бисмо се понаразговарали довољано, а више пута и за нашег разговора, сео би наш дични и никад непрежаљени Корнел Станковић за клавир, па часком стао извијати најдивније мелодије — црквеног нам појања, а часком опет опе дивне и прекрасне гласове српске народне свирке и попевке. Корнелов побратим, сликар Стева Тодоровић, запојао би уз Корнелову пратњу на клавиру било што црквенско, било што народно. За тренутак један и други, мишљасмо, да смо у свом завичају где на весељу у најгостољубивијег домаћина у кући српској!

Добра старица протиница Рајевског и миле му лепоте ћерке, а с њима и другарице им Рускиње и друге Словенкиње пристајале би чешће уз ту нашу изненада удешену беседу и попевку, па по која кад, по жељи домаћиновој, и што руски нам отпевала; доста пута окренули би се ти састанци на послетку у најлепше игранке.

Никад нећу заборавити тих дивних вечери, које ми у срећу допадоше да их проведем у онако красном друштву и лепом и безазленом уживању.

Све све, али дочек ноћи ускршње сваке године надмашавао је састанке ове у гостољубивог проте Рајевског — гостољубљем и дочеком лепим руским словенским.

Васкрс у Руса, јутрење ускршње са службом заједно свршава се о поноћи па до једног сата после поноћи. После чина тога и обреда црквеног ускршњег, све, који тај мах буду у цркви о Васкрсу — позове прота руски к себи у стан на „хлеб и со“ а у истини на праву гозбу и част господску до зоре. Руски царски посланик и сва госпоштина посланства му ту су, а гостољубиви домаћин прота и врла му домаћица служе госте и послуже онако, као у нас о крсном имену.

Ту си могао видети и познати Русе и гостољубље руско — каквом је мало пара у свету!...

* * *

*) Преко пута платну градском, које Бечлије зваху: *Kärnthner-Thor-Bastei*, које платно би порушено, кад се оно године 1859. и сав град бечки разгради. Сад је на оном месту читав ред палата пред том кућом, у којој је и данас та капела руска и над њом стан свештеников.

обраћа, па и на све чиниоце узгредне, без којијех се посао ни одпочињао не би. Па им онда посао може имати смјера, може заватити неку важност у сфери, у којој и за коју га они засноваху. Једном ријечи посао им тај пошто таки темељ увати, постаје сигуран на путу извађања, остаје обезбијеђен од свијех на прво израчунанијех могућијех неприлика — постаје у пошљедицама својијем важан и трајан. — А када и како језујити босанско-херцеговачки одпочињу свој посао, који им повијери као најсигурнијим мисионарима „света столица римска“? — Они не чекају, јер су усплamтели гњевом на српску мајориту и српско богатство у земљи, на вријеме, које би можда згодније било за одпочињање тако важнога посла повијестничкога, какав је посао католичење српскога народа по Босни и Херцеговини. Ти римски „премудри ловци“, рачунајући на своју црквенску и свијетовну моћ, а иза бајонета и виншестара аустријскијех и не помишљаху на таке сметње на путу извађања њиховога тако важнога предузећа, ради којијех би препријека они морали сада ово најзгодније доба аустријске и њихове моћи губити и друге далеке и можда повољније земане чекати. Околности су за пропагаторе римске цркве у Босни и Херцеговини, како они мисле, најзгодније сада, када су само синови „маіке хрватске“ главни чиниоци у земљи. А чинилац први, на кога се управо тај посао римске курије односи, ради којега зађоше ти толики мисионари римски у Босну и Херцеговину, српски народ, који не може та моћна курија, како то сама признаје, кроз толико вијекова — од Немање I. — у својој православној вијери поломити, бјеше и јест још и данас у очима тијем аустријскијем државнијем ауторитетом и одржаванијех и на сваку службу према својој цркви спремљенијех мисионара римскијех по Босни и Херцеговини — стока без пастира — стадо распуђено — и већином у безвијерију одржано! Али поред све умишљене снаге и моћи, која би пророцима римокатолицизма по Босни и Херцеговини на расположењу стајати имала, пропадоше они са својијем изодавна спремљенијем послом покатоличења српскога босанско-херцеговачкога народа баш онда, када помислише, да су тај посао најсигурније одпочели. Дакле у добу, када се осјећаху пророци римокатоличке појачане снаге на истоку најсигурнији у послу своме, који тако срећно у Босни и Херцеговини одпочеше уз помоћ бечкога „Österreichischer Hilfsverein für Bosnien und Herzegovina“, већ уведенога „римокатоличкога вјеронаука“ у српској вероисповедној школи у Жепчу, по свој Босни расутијех књига св. Јеронима, уз помоћ „Srca Isusova“ и толикијех журнала свјетскијех, који у првој линији дадоше се у службу ширењу римокатоличке мисије на славенски исток — у том добу дакле, када на уста грофа Марошевскога, дакле у „пола службенијем“ гласом позивљу преко митрополита српскога васцијели народ српски у Босни и Херцеговини, да пријеђе у унију — настаје мјесто наравнога почетка, најсрамнији свршетак те римокатоличке акције у запосједнутијем покрајинама!

Но да видимо како одговара грофу-мисионару српско-православни дабарско босански митрополит Сава Косановић?

—ρ.—

Избори посланика за угарски сабор.

Из Турског Бечеја добили смо ове вести о избору посланика:

У очи избора 13. јуна дошао је овамо наш кандидат др. Н. Максимовић жељезницом из Кикинде. На станици дочекао га је г. Јоца Малетић са многобројним бирачима бечејским и врањевачким. Са станице отишло се управо у Врањево, где је кандидата дочекао силан народ са одушевљеним усклицима. Озде је у пространој српској школи, у коју су ушли само бирачи, др. Максимовић у подужем говору разложио свој програм и своје страначко становиште, изјављујући, да према кикиндском програму као члан српске народне странке не може се придружити ни једној мађарској партији, нити владиној странци нити умереној опозицији, него хоће да буде самосталан, независан народни посланик и да би тек онда ступио у владину странку, кад би угарска влада у кикиндском програму изражене захтеве не само просто усвојила него и остварила. Опширно је говорио о питању народности и о народно-црквеној аутономији и да ови посебни српски интереси захтевају, да се заступање турско-бечејског среза повери Србину. Говор Максимовићев учинио је велики утисак и бирачи се једнодушно изјавише, да ће сутра листом гласати за кандидата српске народне странке.

У овој бирачкој скупштини присуствовио је и г. солгабиров Талијан, који се представио дру Ники Максимовићу с тим, да је присутан као власт. Између солгабирова и др. Максимовића развезао се живљи разговор о сутрашњем избору, при коме ће се по свима изгледима и опет свакојака насиља чинити. Др. Максимовић примио је на себе сву одговорност за одржање мира и поретка од стране својих бирача, наваћајући, да је српски народ свестан и миран и да нема до сада ни једног случаја, да су Срби нарушили ред, за то да није нужно а и по закону оправдано, да војници долазе на биралиште без икаквог повода. Тим се иде очевидно на застрашивање бирача и изведење нечистих изборних маневара. Солгабиров одговорио је, да је он што се њега тиче џентлмен, но да се мора повиновати наредбама изборног председника.

За тим се одвезао др. Максимовић уз велику пратњу у Т. Бечеј и одсео је тамо у кући г. Јоце Малетића.

Сутра дан 14. јуна у јутру рано већ су хусари посели биралиште, сокаке и друмове. Тако су их распоредили, да дотерају бираче у логор Рохонцијев, а који су се једаред тамо нашли, те више нису пуштали оданде, док нису дали свој глас на Рохонција. Који би се само макао, тога би одмах сабљом, као што су Миду Лончарског из Меленаца љуто ранили по глави. Оваковних чудних војничких маневара зацело нема више у целоме свету, осим у Торонталу, где је Хертелендија земље господар.

У 8 сати у јутру отворио је изборну скупштину председник Урбан, брат од тетке владиног кандидата Рохонција. Све се то тако у напред наместило и удесило, како би све ишло у реду и по закону!

Око 8 сати већ су долазили бирачи на небројеним колима из осталих места. Најимпозантнији је био улазак Меленчана на једно 80 кола све сами чисти Максимовићевци. Но од ових један велики део несрећом пође једним Рохонцијевим сокаком, којим упадоше у логор противнички, одакле их више нико не избави. Тако се само даје растумачити, да је Рохонци добио више гласова из Меленаца, него Максимовић, ма да је Меленце листом било за кандидата народне странке.

Из Врањева, Башахида, Карлова и Беодре такође се одазваше добро Срби бирачи и изгледи су испочетка заиста такви били, да ће Максимовић победити. А што се друкчије догодило, томе има вазда узрока осим већ наведених.

Један од главних узрока је, што народна странка није имала попис бирача. На поновно захтевање жупанијска власт није хтела издати попис, а без пописа није се могло радити ништа извесно. Меленчани, који поред највећег труда нису могли доћи до пописа, дођоше на избор сви листом и то све најглавнији и најимућнији људи, за које се није могло ни помислити, да немају гласа. Но баш ти људи нису имали гласа, јер их нису увели у бирачке листине, а напротив увели су безкућнике и слуге, који се лако дају купити за новац и пиће. Њих 60 Меленчана одбила је изборна комисија за то, што нису били као бирачи уписани, а то су биле све саме газде а међу тима и такови, који су прве газде у целом дистрикту. Ови људи били су разјарени и дошли су сви скупа Максимовићу, да му се горко потуже на ту голему неправду. „Ја сам стар 75 год.“ рекао је један уважени старац „па сам увек до сада имао гласа, само данас немам“. — „Господине, рекао је други, слуге имају глас, а ја га немам.“ Но чудновато је то, да су све те људе власти призивале с тим, да ако гласају за Рохонција, онда ће имати гласа, те тако опште сумњамо, да мора бити два пописа, па употребљују и један и други, како им кад иде у рачун. Исто тако и Бечејци нису могли доћи до пописа те и ови су, који су сви били за Максимовића, листом одбијени од гласања. Осим тога и најмања погрешка у имену и презимену била је довољна, да се бирач одбије, ма да се иначе идентитет особе констатовао. Оваковим начином одбијено је у свему једно 150 до 200 гласова.

Општа је погрешка у нас, што нико не води бригу о попису. Без војске неда се војевати Осим тога што српске бираче десеткују, као што је било у уздинском и т. кањишком срезу изостављају се најодличнији и најимућнији српски бирачи а уписују слуге и надничари, који продају своје гласове за новац и пиће.

Други је узрок нашем паду ужасна корупција у самом чиновништву. При изборима ради сав чиновнички апарат, а томе наш сиромашни народ тешко одољава. Почињући од првог вицишана па до последњег пандура, све су то кортеши за владиног кандидата, као муве падају и нападају на бираче, да их се не можеш одбранити. Свугде нечувена пресија, претње, загрожавања, обећања и свакојака друга средства, све се то употребљује да се изнуде гласови. А наши декоји људи лако подлежу пресији. Нотароши и бирови, па још ако су Срби, (жалосна им мајка!) све се надмећу који ће довести више бирача на биралиште за владиног кандидата. Меленачки поднотарош Србин морао је доћи из Глајхенберга да кортешује, а кортешовао је још како против народне странке, ма да је плакао кад је чуо Максимовића говорити у Меленцима. Србин нотарош из Кумана довео је све Куманчане за Рохонција. Шта да се каже за силецију Ранковића у Башахиду? А ко ће их све да спомене, та заиста сажаљења достојна створења, који знали или незнали за свој народ, безсвесно покоравају се вишој заповести, кад и кад и више него што им је — нужда.

Не би били сасвим искрени, кад не би признали, да је и у самом нашем народу много кривице, што негда славан и дичан т. бечејски срез не може да дигне главе од доба, од како је 1875. год. Милетић оборен.

Шта ћемо да кажемо на то, да су шест српских свештеника гласали за Мађара Рохонција против Србина Максимовића! Таквих жалосних појава нема у другом народу. Бечејски парох Дина Павловић, врањевачки Миленковић, оба пароха из Карлова Прерадовић старац из Кумана и тарашки парох — појаве су са којих се стидити морамо. Српски свештеник накићен са црвеним пером и зеленим листом Рохонцијевим па иде слепо против свога рођеног народа. Уз ове можемо рачунати још и жалосног негдашњег питомца Текелијиног адв. Ђоку Николића из Меленаца, који је сад против Максимовића гласао, као и пре три године против Шандора Трифунца. Но било је у нас и ваљаних свештеника, који радише и гласаше за Максимовића; имена им светле у нашем народу а наш народ зна их без да им имена помињемо. То су стари опробани пријатељи народа, који су свагда на свом месту, кад год ваља бранити народне интересе.

Велико је зло у нашем народу, да их има доста, који се дају обманути пићем и новцем. А овде се боме немилице пило и трошило. Нотароши и кнезови колима су товарили пијане бираче па их тако одвезли у противничко коло, да нису знали ни где су ни шта су ви за кога су. Ко види овакав товар, томе мора од жалости срце пуцати и душа грозити.

Уз то је придошло још и отимање око неког голог господства. У Карлову је стара заћевица између два најимућнија Србина, Пере Поповог и Мите Ковачевог. Први је кнез, па жели да остане, а други још није, па жели да постане. Један вуче на једну, други на другу, а обојица — на Рохонцијеву страну. Тако им се рекло, ко више доведе бирача онога бировина. И ова двојица заведоше и одведоше половину бирача у Рохонцијев табор, а друга половина била је за Максимовића. Милош Ковачев, брат Митин, Макса Рађенков, Јоца Влаховић и многи други не дадоше, да се дично име Карлова окаља ради бировине и Рохонцијеве репице, те се ставише на чело народне странке у Карлову. Да није било ове несретне заћевице, Карлово би решило победу у корист народне странке.

Ето све се то сутицало, да смо пали; сурова сила и свакојаке сметње и безакоња од стране власти, мито и пиће, несвест једног дела народа, међусобне заћевице, свакојаки маневри и пристрасност око вођења избора.

При самом изборном чину догађала су се свакојака чуда. Осим већ наведених споменућемо још то, да простом силом нису били при-

---

Прота Рајевски беше пажен и приповнат код својих власти црквених па и политичких; на руском царском двору лепо је приман, као год и у синоду црквеном што му је било одличног приступа и по потреби гласа од вредности. Па виђен био је и знан и у свом големом народу руском, који је он од свег срца и душе љубио.

А од кад оно у Русији, пре три четир десетине година, стадоше на ново живље разбирати за удес и судбину народа на југу и истоку словенском и састави се тога ради дружина Славенофила — пријатеља Словенима — прота Рајевски беше највећи усталац и посредник између Руса и наговештених народа, а нарочито нас Срба.

Па многа и многа црква наша и општина а и школа у ових крајевих знаде за голема доброчинства, по именце књигама и црквеним утварима, обилатог дара руског ходатајством проте Рајевског.

Он је живо распитивао и разбирао за све прилике и неприлике наше народне; путовао је више пута по нашим крајевима, те стекао доста и у нас искрених пријатеља и поштовача.

У друштву био је сваком мио и љубак лепореким разговором својим и разборитим суђењем и пресуђивањем ствари једне ил' друге па и најзнатније; много пута упуштао се с нами и у шалу, па и у тој показивао је необичног дара и досетке.

Споменућу овом приликом, ма и мимогред, две три из чешћег разговора нам.

Кад се оно кнез Милош врати у Србију и наново стаде да влада земљом и народом — свак нас се зарадовао тому.

У бујној младачкој занетости, рекао би проти један ил' други нас: Ето Милоша тамо, ето рата с Турци! Милош па Михаило ослободиће Србље у старој царевини; потомци јунака Карађорђа и Милоша потећи ће с Михаилом кнезом чак и на Цариград — па ћемо се онда питати с Руси за јуначко здравље! Србиће дићи крст на Софија цркви!

Прота би се насмешио па нас мало стишао те рекао: Не бојте се, не бојте! Доста је Русима њихне царевине; не пуца њима срце баш тако за Цариградом. Да Руси отму Цариград, посрнуо би Петроград и север руски, јер би госпоштина и богаштина листом потегла на југ к' Цариграду. На част вам дакле Цариград ако вас и у том Грци не надмудре!

Ја сам био новинар,*) па у свом листу бранио сам, осим других, Малорусе против надмоћности Великоруса и, колко се дало, приказивао Србље пред Словенством већма можда, него што је Русима подносило. Кад бих стао проти хвалити Србе и јунаштво српско, па га заокупио с великим плановима српским, а он би се опет насмешио па рекао: Шта ви Срби; кад бог благослови Русију, за годину дана роди Србију — па ако хоћете баш и ваше Војводство Српско!

Али било је ту и озбиљног и најозбиљнијег разговора не једанпут. Многа те многа замашна ствар једног и другог племена словенског, у којој би моћна Русија потекла у помоћ и на добро окренула — прота Рајевски беше у том најискренији тумач и посредник; али није овде пута ни места то нашире изводити. Зато и јесте онако бадро пазио на проту Рајевског до год. 1848. у Бечу „свемоћни“ Метерник, и на оне, који к' проти долазише, стооката полиција. Не беше много друкчије ни после за „свесилнога“ Баха и његових стоногих шпицлова и т. д. и т. д.

К проти Рајевском долазише најзнатнији Словени свакојега племена, људи први и судбоноше народа свог, и људи први и на гласу трудбеници око зближења и узајмице словенске.

К њему одлазише на пр. кнез-Милош па кнез-Михаило, владика Раде Његуш па кнез-Данило... Људевит Штур, па Јан Колар, па Људевит Гај, па Вук Ст. Караџић и други још. Добро се прота Рајевски живио и пазио с патријархом Рајачићем па с патријархом Маширевићем и т. д. И могао бих вам наређати читав тефтер имена људи виђених од виђенијих из других племена словенских!

Прота Рајевски дође у Беч на измак месеца априла год. 1834. за свештеника тој руској капели царског руског посланства тамо, и ето навврши пуно пола столећа свештенишући и уз то тај благодетни рад, наговештени, изводећи.

Састанци код њега беху дакле прави центар словенски за пуних педесет година, особито пак за прве три десетине времена тог.

За своје узорито и примерно свештенисање одликован је од највише црквене власти своје ретком чашћу свештеничком: митром и надбедреником, а од тројице царева руских, великим орденима и другим почастима — од народа свог и од других Словена, који га знаше и пазише: љубављу и пријатељством за живота а лепим и трајним спомињањем и по самрти му.

Такав ето беше нам митроноша прота Михајило Рајевски — и тако бивало тамо код **проте руског у Бечу...**

* * *

Кад сам оно пре четир године, окобољом невољан, био у Бечу — походио сам га и поклонио се доброти му и пријатељству некадашњем, након четрнаест година растанка нам. У стану његову, он м истом од вајкада, за часак један и други прелетише ми по памети све оне лепе и дивне успомене за младости ми у кући тој. Све се изменило на дому му, само не она љубав и пријатељство.

Проту је сустизала у животу, особито у године потоње, жалост за жалошћу. У исте дане у које га походих, умре му, мислим, и трећи зет а кћери удовице вратиле се к њему оцу свом с децом својом заједно, ситном пиљежи — све беше у црнини!

На растанку с честитом старином том, протом Рајевским — пољубих га у руку, као да сам слутио, да се више овог света видети нећемо, и да ће то бити последње целовање!

Светла сени честите и незаборављене старине нам Рајевског — нека ти буде ово неколико редака драг помен захвалног ми сећања и љубави и пријатељства и по самрти твојој;

нека ти је и овом приликом хвала од мене, на својском заузимању рад оног знаменитог позива, који си ми добротом и пријатељством израдио негда. . .

кам лêпе среће по мене — да сам те онда послушао био!

* * *

У Новом Саду, у очи Свих Светих 1884.

Александар Сандић.

---

*) Издавац и уредник „Ost und West“-а од 1862 1865.

пуштени гласању Максимовићевци из Карлова. Ко то није видио, тај чисто не може да верује. Ал тако је. То се учинило за то, што се бојало да ће Рохонци пасти, па су оставили ове бираче из Карлова да гласају онда, кад се последњи сат одреди. И тим начином су од 150 бирача из Карлова могли гласати само њих неколико, а за остале није било више времена, да могу глас свој дати.

Кад се узму они бирачи које маневром заведоше и одведоше у табор Рохонцијев, а који су управо за Максимовића били; кад би се рачунали они, који су у попис уведени дакле неправедно и незаконито одбијени; и кад би се овима додали бирачи из Карлова, који нису припуштени к избору, онда нема сумње, да би др. Максимовић победио.

Али сила бога не моли!

Да су влада и њени органи служили се и у другим срезовима са таквим средствима, нема сумње да се не би могао ни један опозициони посланик изабрати. Служили би се они можда, да то свуда иде, а пошто не иде, то се така насиља само према народносним кандидатима чине. И наш миран, добар народ у овоме срезу то сноси, док се и у њему не пробуди онај дух слободе, којим су задахнути Мађари и Немци. А да се тај дух пробуди, морало би се много шта урадити, о чему нећемо сад да говоримо.

Материјала би било и сувише. Језгра нашега народа и у самом овом поквареном срезу здрава је. Само не треба малаксати, него ваља прионути својски, снажно и одважно па ће се залечити љуте ране на народном телу.

Оволико у брзини са биралишта. А ваљда ће се и друго које перо наћи, што ће подробније описати ток целога избора.

*

Д. — Из Т. Кањишког изборног среза 3. (15.) јуна. Избор посланика за угарски сабор јуче је обављен и то на нашу вељу тугу и жалост са падом опће љубљеног и многоуваженог књижевника и нашег дичног кандидата г. А. Хаџића.

Перо ми у руци дршће од бола, таласи узбуђености и горчине у грудма ми срце запљускују, које је тако препуњено јада, да није у стању те веље боле задржати....

А како и не, када имадох прилике уверити се, да српски народ још и сада има издајица Бранковића, који образ погазише и виновници беше српском Косову на уставном мегдану.

Ко би мислио, да после оних сјајних дочека и обелодањене истинске брацке љубави и одушевљења приликом бављења врлог нам посланичког кандидата: да ће се наћи преко 300 српски бирача који ће српску заставу слоге изневерити.

А да би стид и срам потпун био, већина наши „народни“ свећеника, — који су овде у Потисју, где српске интелигенције готово и нема, у првом реду позвани: да свом народу слогу и љубав према роду проповедају, највећи виновници беше пада нашег, који — као што смо извештени — за љубав Швабовог паприкаша и неколико форината, заденуше зелене перушке, обележје Швабове партије, те тако посташе ругом свесних бирача Хаџићевих.

Ево мили роде имена тих свећеника, упамти добро издајице, приповеди и оном чеду у колевци, нек се чува таких фарисеја...

У првом реду Паја Јовановић парох сиришки и мајчин посланик на нашем народном сабору; лепо је оправдао двапуташње поверење свог народа, који га за сабор бираше; после њега долазе: Ђорђе Татаровић парох оросламошки и Танасија Филиповић парох Н. ст. ивански, који за собом повукоше силне српске бираче, а тако исто и назови „народњак“ Макса Недељков из Сирига, и прве газде овог среза: Моца и Васа Шећеров из Крстура, Штева Радин из Оросламоша, Јова Путник из Н. Ст. Ивана и многи други образ погазише и гдекоји у блату ерарског рита тако се укаљаше, да нема тог средства, којим би стид и срам са окаљаног им образа спрати могли.

Не заслужују хвалу ни пароси Светозар Дражић и Бајчевић који са мегдана утекоше, и ако особено не имадоше темељитог разлога да код куће остану.

Паду нашем беше један од највећи узрока и тај, што начеоници градомеђе и политичне власти овог среза сва могућа средства употребише, да избор Шваба осигурају. Ту се дању ноћу кортешовало, претило и митило, у кратко: пресији до последњег часа не беше краја. Јасан доказ овоме већ је у рукама нашим, по ком до 30 бирача својевољно потписаше изјаву: **да су не само они, већ небројено бирача подмићени.**

Од опћинских бележника једини беше г. Паја Димитријевић бележник т. кањишки који се отворено и слободно придружио странци Хаџићевој одмах у почетку и веран јој остао све до краја у пркос свима претњама, свега кињења па и гоњења од стране противника.

Резултат гласања у центруму показао је, да је народ српски с њиме, јер Шваб ни једног гласа српског добио није, шта више свега само 7 бирача Мађара на Шваба гласаше, а други сви листом за Хаџића.

Кад званичне особе тако све силе употребише да српског кандидата сруше, морамо се запитати, како влада може трпити да жупанијске власти и њени органи из личних и себичних обзира спрече ширење покренуте патријотске мисли, да се народности у нашој држави измире и као уставни грађани једно другом брацку руку пруже?

Па кад сам већ ове тамне слике на видик изнео не могу пропустити а да не изречем јавно највећу и искрену српску хвалу оним врлим родољубима и бирачима, који свом снагом пренуше, да на уставном бојном пољу мегдан одржимо. У првом реду хвала **дру Фрањи Силађи** а од свећеника на обилатом труду и истрајности заслужују хвалу г. **Светозар Павловић** парох јозеповачки, који је у друштву свагда ваљаног учитеља т. кањишког **Ђуре Нинчића** и свесног правника **Глише Станковића** из Јозепове 8—10 дана неуморно по срезу путовао и који су обавештавали српски народ шта му радити ваља; даље вредни и ваљани учитељ ђалински **Светозар Бајић** и сападски **Ђорђе Богосављевић**; даље и гг. пароси **Лазар Нонић** т.-кањишки, **Арон Тапавица** дешчански, **Аксентија Белеслија** тст. миклошки и **Ђорђе Иконић** сападски; а не мање и сви свесни бирачи опћина Т. Кањиже, Јозепове, Ђале, Сапади и Срп. Падеја, који су јуначки на мегдану истрајали и српски понос и образ осветлали.

А особено лепа хвала г. др. М. **Милосављевићу** госту нашем, који је нашег надалеко чувеног и дичног кандидата амо допратио и неуморно се трудио да српска ствар победи.

Још би имао додати, да је после избора г. **Тоне Хаџић** од стана бележника Димитријевића са највећим одушевљењем од силних бирача са гајдашем на челу а уз непрекидно клицање: „Живио Хаџић“ до скеле на Тиси допраћен, где се још једном искупи и старо и младо да дâ израза својим осећајима и оном непромењивом поштовању и љубави, што их осећамо прама уваженом Србину г. А. Хаџићу. Многи од сакупљених бирача поседаше ту на кола те тако сви скупа отпратисмо г. Хаџића све до Старе Кањиже.

Кад се у обзир узму она средства, која су против нас и нашег велештованог кандидата у овом срезу употребљавана, онда се није чудити што смо и да смо подлегли, но нас и при овоме теши уверење, да је морална победа на нашој страни.

Ми смо се борили, ал се нисмо уморили!

Нашем уваженом Србину г. Ант. Хаџићу из свег срца кличемо: Хвала ти на пожртвовању, труду и заузимању, да нас лепшој будућности у сусрет поведеш!

Збогом мили и поносни наш књижевниче и Србине. Даће бог, те ћемо ти другом приликом, кад се у овом изборном срезу истреби кукољ, заслуженом љубављу вратити дуг, којим си нас у овој изборној борби задужио, те да и ми ведрим челом и светлим образом ступимо међу осталу српску браћу нашу као победиоци на уставном мегдану.

Отпадницима и неверама пак довикујемо: Кајте се за времена, јер покајнику се прашта, а тешко си га ономе, кога са издајства и невере постигне народна клетва.

*

Од 361 избора који се до данас 5-ог ов. мес. имали обавити, дознао је „П. Лојд“ за резултат у 352 изборна среза. Од ових долазе 201 срез на владину странку; 60 на крајњу левицу; 52 на умерену опозицију; у 12 срезова победили су народносни посланици; 7 посланика не припадају никаквој странци; у 7 срезова изабрани су антисемите, а у 3 среза мора ће се обавити накнадни избори. Владина већина износила би дакле до сада 53 гласа. По истом листу изгубила је влада до сада у свему 3 среза. Данас 6-ог о. мес. бирају 14 срезова, од којих су у задњој сесији 7 били у рукама крајње левице, 5 срезова припадали су владиној странци а 2 умереној опозицији.

Политички преглед.

У претпрошлом броју поменули смо, да се по новинама проноси вест **о предстојећем састанку царкраља Фрање Јосифа са царем Виљемом.** Цар немачки приспеће око половине месеца јула по н. кал. у Гастајн и задржаће се ту до 9-ог или 10-ог августа. У то време бави се аустријски двор сваке године редовно у Ишлу, те је сасма вероватно, да ће се оба монарха том приликом састати, било у Ишлу, или у Гастајну, тим пре, што ће се тим састанком доказати не само особно већ и — политичко пријатељство, које данас влада како међу поменутим владарима, тако и међу њиховим државама.

Јављено је већ, да се намесник далматински барон Јовановић није задовољан вратио са свога путовања кроз Далмацију. Бечки листови доносе о томе извештаје, у којима се наваћа, како је народ местимице намеснику дао познати, да није ни најмање задовољан са садањим положајем. Даљи повод незадовољству далматинског намесника лежи у томе, што далматински посланици на царевинском већу праве свакојаких сметња његовим смеровима. У Сплету, где је барон Јовановић пуне две године као дивизионар становао, дочекан је сада као намесник врло хладно, јер автономаши не хтедоше у дочеку суделовати. — Сумњамо да ће барона Јовановића са уплива, што га далматински посланици у Бечу имају, и бар мало глава заболети.

Руски посланик у Цариграду предао је пре неки дан турској влади ноту, којом поново тражи уређење питања **о ратној отштети, што је Турска дугује Русији.** Ствар је у овоме: Порта се у своје време обвезала, да ће сваке године плаћати 350.000 фуната стерлинга све дотле, док сав дуг не отплати. Ради боље сигурности заложила је она неке извесне дохотке своје, који су требали дати приход за 25% већи од горње своте. У прошлој години пак изнео је тај приход једва трећину горње своте. Руски посланик упозорио је на ово владу турску захтевајући, да се заложе други сигурнији дохотци, јер се иначе неће моћи покрити заостатак ни спречити нов дефицит.

Са сабора троједничког.

[Седница од 29. маја (10. јуна.)]

Потпредседник Хрват отвори седницу после 10 сати; од земаљске владе присутни бан гроф Кун-Хедервари, оделни предстојници Станковић и Вончина, и управитељ правосудног одела Клајн.

Пошто се прочиташе поднесци, што на сабор стигоше, прелази се на дневни ред; на предлог посланика дра Ивића и другова: да се сабору поднесу списи, који се тичу извешавања двојезичних грбова у Троједници.

Предлагач Ивић, узимајући реч у обрану свога предлога, рече, да је извешање двојезичних грбова било само карика у оном ланцу, којим Угарска хоће да спута наше душевно и економно биће; тим извешивањем намеравало се управо ударити жиг подчињености Хрвата, ал се народ томе противио На то буде домаћа влада уклоњена, уведено изнимно стање са кр. повереником и обустављен хрватски устав. Народ, одупревши се двојезичним грбовима засведочио је, да не допушта, да се у том смеру иде још и даље. Говорећи о грбови, пита: Зашто ми захтевамо, да се сабору поднесу сви списи? Да видимо, да ли је наша домаћа влада радила у тој ствари сугласно са заједничком владом, или пак да ли се је опрла њеним намерама. Ако је наша влада радила сугласно, морамо против тога употребити уставни лек, да спречимо, да нам се даље не укидају услови опстанка, ако се пак опрла тим намерама, те је ради тога била уклоњена, настаје за нас тим већа дужност, да спречимо, како се у будуће оне наше владе, које бране закон, не би могле уклањати.

У расправу живо засеца питање о кривици при извешивању грбова. О самој ствари познато је више изјава, које једна другој противречe; ту је изјава угарскога министра финанција, који тврди, да су двојезични грбови извешени са знањем и у споразуму са хрватском владом, а има и изјава бившега бана грофа Пејачевића, који је сузбио ту тврдњу министрову, изјавив, да му о свему томе није било ништа познато, и изјава првога двоглавника бившега бана, барона Живковића, који је то исто изјавио у зимушњем заседању тако рећи под јемством своје особне части и свога приватнога имања. Ја, познајући одлични приватни значај бившега бана грофа Пејачевића верујем чврсто у истинитост његових речи, а верујем и у изјаву првога његовога бившега доглавника, но до потпуне вере мањкају нам управо списи, да можемо уверити и оне, које овде заступамо. Пошто је сабор по §. 12. зак. чл. II. о автономном устројству земаљске владе властан захтевати те списе, а земаљска влада дужна исте сабору поднети, стављамо горњи свој предлог. Ако би преузвишени г. бан можда изјавио, да су то резервати списи, то очитујем, да не може бити бирократичких резервата онде, где се ради о битним правима земље. Препоручује предлог.

Бан гроф Кун-Хедервари: Високи саборе! Ја се нећу осврта ти па то, што је предговорник предлагао и у свом говору рекао, само хоћу да очитујем, да се морам против тога предлога изјавити, а то зато, што држим, да поднашање потраживаних списа није ни потребно, ни целисходно. Није потребно, будући се ти списи тичу чињеница, које су и онако одвећ добро познате; није целисходно пошто се не може желити, да се овај већ и опако довољно претресивани предмет још даље дужи и напокон, што ћу ја сигурно имати прилике, одговарајући на интерпелације, стављене у тој ствари, да дам жељена разјасњења. Зато молим високу кућу нека изволи преко тога предлога прећи на дневни ред. (Живио на десници.)

Посланик др. Марковић: Преузвиш. г. бан изјавио је већ једанпут, и то у одбору једанаесторице, да неће списе поднети, а то сада поново каже, игнорујући §. 12. закона о устројству земаљске владе, по којем је бан дужан дати сабору потребна разјашњења и предлагати списе. Изјава угарског министра финанција, да се је наша аутономна влада управо слагала с извешавањем двојезичних грбова, тако је битна чињеница, да све друго изчезава пред потребом сабора, да сазна, је ли хрватска влада признала или није законитост тих двојезичних грбова. Ми смо додуше потпуно уверени, да су истините изјаве бившега бана и његовог првог доглавника, уверени смо зато, што знамо, како се с угарске стране поступа против нас већ од год. 1868.; но ми желимо, да утешимо народ и да му докажемо, да се све оно, што се лане збило, догодило без кривице наших достојанственика, а за то су нам списи потребни. Министрова изјава, да се наша влада слагала с извешењем двојезичних грбова, важна је по том, што закон каже, да заједничка влада има у Троједници увек поступати споразумно са нашом владом. Ако она то није учинила, онда је повредила закон, а к тому је још и осумњичила бивше наше достојанственике. Ако нам се списи усрате иде се тада очевидно за тим, да се поткопа одношај међу владом и сабором, ма да је сабор посве равноправан фактор земаљској влади.

Посланици Писачић и Каменар препоручују предлог Ивића и другова. (Свршиће се.)

Преписка

између српскога министра-председника и заступника Србије у Софији у спору са Бугарском.

Ниш, 11 маја 1884.

Српској Агенцији

Софија.

Поред свију уверавања која су вам дана од тамошње владе, да бугарски окружни начелници јављају како емигранти не дају основа никаквој сумњи, јуче су из Бугарске прешле две чете емиграната у Србију, и то једна у крајински, а једна у књажевачки округ, где почињу разбојништва. У Видину се отворено уписују Црногорци и бескућници за тај посао. Тамо се штампају бунтовни прогласи и брошуре против законитог стања у Србији. У Софији се држе састанци и договори са Црногорцима, који преко Цариграда долазе у тој истој цели. Кад извештаји, које бугарска влада од својих власти добија тако очевидно противуречe делима, која се виде и не требају доказа, мора се помишљати, или да власти владу неверно извешћују, или да сама влада толерира на нашим границама бунтовничке покушаје противу Србије. Тражите најенергичније, да се према емигрантима предузму одсудне мере, које ће уништити сваку сумњу у чистину одношаја две суседне државе, или ако со то неће, нека се на чисто правна шта се хоће.

Гарашанин.

На овај налог добио је министар следећи одговор.

Софија, 12 маја 1884.

Министру иностраних дела

Ниш.

Примио сам ваш јучерашњи телеграм. Бугарски министар спољних послова, од кога се овог часа враћам, најсвечаније уверава да бугарска влада не толерира бунтовничке покушаје против Србије. Обећава још данас предложити министарском савету најстрожије мере против наших емиграната, и саопштити ми наређене мере. У Видин долази нови окр. начелник од чије енергије г. Балабанов нада се прекраћењу сваких покушаја против реда у Србији. Известићу вас о наређеним мерама.

Симић.

Пошто је цео један дан очекивао да види какве ће мере наредити бугарска влада по овој ствари и не добивши никаква одговора, поновио је министар питање српском агенту, а како је овај тражио одсуство да лето проведе у Србији, то му је министар препоручивао овако:

Ниш, 13 маја 1884.

Српској агенцији,

Софија.

Јесте ли добили објашњења о мерама према емигрантима? Немојте полазити пре него што ствар узме одређен облик.

Гарашанин.

На ово је посланик српски одговорио депешом овог садржаја:

Софија, 14 маја 1884.

Министру иностраних дела,

Ниш.

Објашњења до сада још не добих. Идем одмах г. Цанкову да питам шта је наређено. Полазити нећу пре уређења ове ствари и доласка књажевог.

Симић.

Кад је посл. Симић отишао министру Цанкову добио је одговор ове природе:

Софија, 14 маја 1884.

Министру иностраних дела

Ниш.

Г. Цанков моли да уклонимо нашу стражу са бугарске територије код Брегова, као што је начелник окр. крајинског обећао управитељу видинском. Ако се ово за три дана не учини прети да ће силом наше стражаре отерати. Молим за упутство.

Симић.

(Наставиће се.)

Дневне новости.

(О Кину.) Било је и биће много шаљивих сцена у позоришту, али доиста једна је од најсмешнијих, кад публика кори глумца за његов приватни живот. То се десило славноме глумцу Кину, коме се још много што шта десило у животу. Познато је да се Кин у последње време био одао пијанству. Једнога вечера у улози Хенрика V. тако је рђаво био запамтио своје монологе и дијалоге, да га је од стране публике поздравило звиждање. Кин бејаше још довољно трезан да увиди опасност која му прећаше. Он изиђе напред и рече публици: „Господо моја! Тренутак кад сам био први пут несрећан да вам се не допаднем... (Разни гласови: није, није то први пут!) јако ме је ожалостио; ви знате да сам се ја вечито трудио да вас задовољим. (За

то сте ви били добро плаћени!) Али непрекидни непрекидни напори, зуб времена (и пиће!) као и многе друге околности без сумње су имале неповољна утицаја на моје физичко и душевне силе.“ Сад се зачуше гласови с галерије: „А што пијете тако грозно?“ Кина ово питање тако збуни, да је тек после подуже паузе могао да настави свој говор. „Ја осећам како вам низак изгледам у овом трепутку.“ (Ви сте сами криви!) Кин се невесео повуче. После неколико дана је у Хенрику IV. добио довољну награду у аплаузу за оне увреде.

Политичке вести.

— У сабору троједничком довршена је прошлог понедеоника дебата о предлогу одбора једанаесторице. Од Срба говорише тог дана др. Суботић и др. Димитријевић, одбијајући нападаје хрвацких опозиционара против Срба и српског клуба. Предлог одборски одбачен је са 59 гласова против 22. „Праваши“ оставили су саборницу пре гласања. За предлог гласали су „неодвисњаци“ и „дивљаци“. За тим је Кушевићев исправак усвојен са 62 гласа против гласа известиоца одборског Ђурђевића. При овом гласању иступише и „неодвисњаци“ и „дивљаци“ из саборнице.

— Бечким и немачким листовима јављају из Загреба, да су „дивљаци“ изаслали из своје средине одбор од пет лица, који ревидира странчки устав „дивљака“. Странка ова покренуће свој засебан орган у Загребу.

— „Драви“ јављају, да ће троједничка влада за који дан поднети сабору зак. предлог о поравнању са аустријском кредитном банком у афери Лоњског-поља. Свота поравнања одређена је на 300.000 фор.

— Неки листови доводе одлазак далматинских православних епископа у Беч у свезу са православном црквом у Босни-Херцеговини.

— Из Ниша долази вест, да је скупштина усвојила законски предлог о реформи пореског устава у Србији.

— Аустро-Угарска, Русија и Немачка понудиле су Србији и Бугарској „пријатељску потпору“ за изравнање спора међу обема земљама. Србија је примила понуду; Бугарска још није одговорила, но држи се као сигурно да неће одбити.

— Постоји опасност, да ће због крријумчарења на швицарско-талијанској граници међу овим земљама доћи до неспоразума.

— Између Инглеске и Француске постинут је споразум у питању мисирском.

Народна привреда.

Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

— „Славија“, осигуравајућа банка у Прагу. Поводом иницијативе муниципијума ђурске жупаније многе су жупанијске муниципије закључке донели, који су спремљени били да посао споменутог завода оштећавају. Ти закључци а и околност, што је завод од стране органа, који потпадају под те муниципије, трпио сваковрсне персекуције, дадоше истој повода да се потужи кр. угар. трговачком министарству и да у-ње замоле законске заштите. Овај поступак имађаше по банку за осигурање срећан успех, да су од стране владе учињени кораци, да се саевим уклоне ничим не оправдане препреке којим се пречио банкин рад.

Поводом оне тужбе издани отпис кр. угар. трговачког министарства, у ком се тужба налази, да је основана и у коме се и помоћ обећава, гласи овако: Бр. 4285. Генералној репрезентанцији „Славије“, банке за осигуравање, у Будимпешти. Поводом вашег под 1. септембром пр. г. против више муниципија због устављања делатности завода, овамо управљеног улога кр. министар унутрашњих послова, који је замољен да расправи ову ствар, предузео је истраживање, и из истог се показало, да су ваше тужбе — по којима су више муниципија забранили осигуравање општинског иметка код „Славије“, а и члановима општинских представништва вођење агентуре за „Славију“, па даље и среским судцима наредили, да становништво чувају од осигуравања код „Славије“ — стварно основане; с тога је наређено муниципијама жупанија: Липтаве, Саболча, Шароша, Неутре, Гемера, Барша и Ђура, да пошто у смислу §. 20 3. А. XX:1878 у Аустрији постојеће задруге, осигуравајућа друштва итд. могу своју делатност раширити по области државе, делатност генералне репрезентанције дотле, док завод у аустријским круновним земљама законито постоји кад ни један случај у §. 217 3. А. XXXVII:1875 није, не сме бити спречавана. Генерална репрезентанција у тој тужби споменула је, шта више и нагласила, да су правне власти пажљиве учињене од кр. угар. министрства богоштовља и јавне наставе на панславску делатност завода. Г. кр. угар. мин. богоштовља и јавне наставе извешћује ме својим на то односећим се дописом од 9. децембра пр. г. бр 12985, да такова одредба у опште није издана. Из ових наредаба може видети генерална репрезентанција, да с погледом на своје деловање, дотле, докле се иста креће у границама закона, може рачунати на законску заштиту.

У Будимпешти, 29 фебр. 1884. — Сечењи с. р.

Одговор уредништва.

Г. Д. П. у Суботици. Уђи ће у један од првих бројева, можда већ у петак.

Одговор администрације.

Г. Ј. К. у Књажевцу. Из послатог Вам броја видићете цену листа. Умољавате се да претплату одмах оправите, јер ће Вам се иначе даље шиљање листа обуставити. Понуду Вашу усвајамо.

П О З И В

у свечану седницу књижевног одељења

„МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

Позивају се сва господа чланови књижевног одељења, чланови „Матице српске“ и остала поштована публика да изволе доћи у свечану седницу књижевног одељења, која ће се држати у недељу 10. (22) јуна о. г. у 11 сахата пре подне у дворани код „царице Јелисавете“ ради прославе **педесетогодишњице** књижевнога рада **Дра Јована Суботића.**

Програм свечане седнице: 1., Председник отвара седницу кратким говором; 2., Секретар друштвени А. Хаџић говори о животу и педесетогодишњем књижевном раду Дра Јована Суботића; 3., Откривање ново зготовљене слике јубилареве, и 4., Предавање сребрног лавровог венца јубилару.

У Новоме Саду 31. маја (12. јуна) 1884

Председништво „Матице српске.“

Јавна захвала.

Потписани становници (бавјашки) овога места, овим јавно и са задовољством гг. браћи и синовима покојнога Ђорђа Боте звоноливцима у Вршцу, најтоплије захваљујемо на томе, што су бивше покварено и разбијено звоно у овдашњој иначе једној цркви, бесплатно и из сопствених побуда оправили, те тиме у материјалном обзиру знатне потпоре пружили нам.

Евала вам на дарежљивости и потпори нам! Хвала и сјајан вам спомен!!!

У Бавјашу 15. (27.) маја 1884.

Становници бавјашки: Михаил М. Стојановић бравјанник, Хуго Шомбахер касир паробродског друштва, Лука Вучковић угоститељ, Th. Gyikadia, Eisenbahnbeamte, Josef Duschek Bahnbeamte, Paitorizky, A. L. Heberle Cpt. B. Ruch Maschinist, Georg Brandstetter Handelsmann, Jakob Filipson Friseur, Schwartz Karl, Lebor Lorinz.

Јавна захвала.

Од стране подписане управе манастирске овим се синовима покојнога Ђорђе Боте звоноливцима вршачким јавно захваљује на томе што су бивше покварено и разбијено звоно у манастиру Бавјашу бесплатно и из сопственог побуђења а за вечну успомену своме упокојеном оцу оправили, те тим начином и иначе малене материјалне изворе овога св. манастира знатно олакшали и у томе помогли нас.

Хвала вам дарежљива господо и браћо Срби на потпори тој и — живели.

У мон. Бавјашу 15. маја 1884.

Управа монастира Бавјаша:

Лукијан Еремић с. р.
игуман.

Михаил М. Стојановић с. р.
јеромонах ч. ф. мон. Бавјаша.

СВЕДОЧБА

које ми доле писати по чистој савести целе црквене општине михаљевачке посведочавамо да је господар Бота Синови звоноливци из Вршца три нова звона у тежини 564 итр. кила за св. храм наш са најлепшом хармоником у три гласа удесио и на уговорено време тачно донео које ми са целом општином нашом најусрдније благодаримо и то са препоруком другим општинама.

У Михаљевци 10. маја 1884.

Георгије Иглетић с. р. Горгије Јованović с. р. тутори. Петар Трифуновић парох. Стеван Сучулија, Живановић Ђорђе селске старешине. Макса Ковачевић, Димитрије Бабић председник.

ЗУБНИ ЛЕКАР

ИЗ СЕГЕДИНА

станује сад у Н. Саду, у гл. улици бр. 43. у кући удове Лакићке.

Код њега се поједини вештачки начињени зуби као и читаве вилице, а и обтуратури најбоље каквоће и по најновијем методу зготовљавају и без бола умеђу.

Зубобоље лечи, а да зуб не извади.

Болесне зубе пломбира минералима а и разним племенитим металима.

Примају се зубне и корене операције и извађају се с највећом пажњом.

Ординира од 9—12 сати пре подне
и од 2—5 сати по подне.

Адолф Лерер,
зубни лекар и зубни вештак.
Ц. кр. војнички лекар
у м.

Ред пловидбе

путничких бродова,

од 20. марта (1. априла) до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ: средом и недељом у $5\frac{1}{2}$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: сваки дан у $5\frac{1}{2}$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5\frac{1}{2}$ сах. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у $10\frac{3}{4}$ сахата пре подне.

Нови Сад, 18. (30.) марта 1884

Отправништво.

ОГЛАСИ.

С Т Е Ч А Ј.

На овдашњој срп. нар. вероисповедној школи упражњена су ова три места:

I-во за учитеља I. и II. разреда четвртне школе.

II-го за учитеља I. и II. разреда при цркви.

III-ће за учитељицу III. и IV. разреда.

Годишња је плата 442 фор. 90 нов. 3 ланца ораће земље на коју учитељ односно учитељица пореву плаћа, слободан уљудан стан са баштом и огрев у слами преко зиме колико треба.

Дужности учитеља су осим школ. уредбом прописане.

Првенство имају они, који су из мађарског језика оспособљени.

Рок стечају је 6 недеља од првог увршћења у „Застави“.

Молбенице се шаљу на потписани одбор.

Из седнице школ. одбора држане 27. маја 1884. у Мокриву.

О Д Б О Р
срп. нар. вероислов. школа.

2—3

ЧУЈМО! ЧУЈМО! ЧУЈМО!

Због ново уређиване радње, препоручујем пошт. публици у месту и околини следећи еспап по најјефтинијој сопственој куповној цени као: нирнбершки, кратко кончани и памучни, даље разних судова, папира и цео ципеларски прибор са алатом и др.

За многобројну посету и уверење о јефтиноћи умољава понизно **С. Лукачек,**
мешовита радња, Нови Сад
код „плаве мачке“.

1—3

ОБЈАВА.

Сремско-карловачка штедионица продаваће у недељу 17. (29.) јуна о. г. путем јавне дражбе заложене златне и сребрне ствари као и државне папире, којима је рок плаћања истекао.

Ко жели своје залоге искупити или на исте рок продужити, може то до суботе 16. (28) јуна о. г. у 11 сахата пре подне код завода учинити.

Карловци 1. (13.) јуна 1884.

УПРАВА
СРЕМСКО-КАРЛОВАЧКЕ ШТЕДИОНИЦЕ.

2—3

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ
РАЗНИХ
МИНЕРАЛНИХ ВОДА
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМЕ САДУ. 14—30

ПОМОДНА, ГАЛАНТЕРИЈСКА
И БЕЛОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА
СТЕВЕ ДИМИТРИЈЕВИЋА
у Новом Саду, 1—3

треба два млађа спомоћника. Ступање одма.

Мануфактурна трговина
СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА
У ЗЕМУНУ

потребује једног млађег спомоћника, који би хтели ово место заузети нека у свом препоручителном писму означе кад могу у радњу ступити. 1—3

МЕШОВИТА РАДЊА
С. ЛУКАЧЕКА
код „плаве мачке“ 1—3
У НОВОМЕ САДУ,

потребује два шегрта, који могу одма ступити.

СПОМОЋНИКА
потребује
Д. КОДА
ЗА СВОЈУ РАДЊУ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА У НОВОМ САДУ.

Исти ваља да искаже своје способности добрим сведочбама и да говори српски, мађарски и немачки.

Ступити може одма. 2—3

О Б Ј А В А.

Долепотписани властник издаје од 1. јула по римском у кући бр. 86. дућан с просторијама и намештајем под закуп. Ближи услови код

М. Г. Јанковића
у Тителу.

2—2

МЕШОВИТА И ГВОЖЂАРСКА РАДЊА
М. Г. ЈАНКОВИЋА
у Тителу

потребује помоћника, практиканта и два шегрта, који одмах ступити могу. 4—4

Сребрна колајна бечке лечничке изложбе 1883.

Диплома признања земаљске изложбе у Грацу 1880. — Колајна из бронзе изложбе у Трсту 1882.

МОХАЈСКА
АГНЕС
ВОДА

Једна угљене киселине у себи највише садржавајућа
КИСЕЛА ВОДА УГАРСКЕ.

Чини врло добре услуге проти катарни и желудни болести. У опште заслужује ова вода пажњу код свију болести, код којих се јачење органа и жила показује.

САВИНОМ СЕ ВРЛО УКУСНО ДАЈЕ ПИТИ.
УВЕК ФРИШКА НА СКЛАДИШТУ КОД
Л. ЕДЕШКУТИ^А
КР. УГ. ДВОРСКОГ ОТПРЕМНИКА МИНЕРАЛНЕ ВОДЕ
Будимпешта, Јелисаветов трг 7.
као и код свију апотекара, трговаца, у хотелима и гостионицама.

1,000,000

О мохајској води пише „Пестер Лојд“ следеће:

Што се тиче продаја у години 1883. можемо приметити, да је Моха, својина г. Кемпелена продала

један милијун флаша

и то понајвише у Будимпешти, што показује врлину воде и енерђију око продаје г. Л. Едешкути-а.

Складиште у Новом-Саду код г. г. браћа *Вагнер*, *Имре Дицген* и *Димитрија Коде.*

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.